

Bruna Velčić, K. Višaticki, M. Vugdelija te slovenski bibličar J. Krašovec. Tu su i kratice u navođenju reprezentativnih djela i nizova. B. Lujčić izdvađa posebno kazalo s više od sto nosivih teoloških pojmova. Kazalo autora također je samo izbor, no proteže se od 442. do 446. stranice. I sadržaj s naslovima i podnaslovima, svojom ravnomjernom i jasnom strukturom pravi je uvid i sažetak samog djela. Tako B. Lujčić s pravom u ovoj knjizi prikazuje svoj epohalni opus i stvara svoje glavno životno djelo.

Sadašnje Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta traži od znanstvenih djelatnika i profesora da u svojem radnom ili produženom radnom vijeku prenose znanstveno iskustvo i stvaralaštvo, uvijek posreduju znanstvenu originalnost, zatim traže uključivanje i povezivanje znanstveno-istraživačkog rada, drugim riječima – traži se povrh svega visoka izvrsnost, što vrijedi za ovo Lujčićevo djelo kao i za njegova brojna i opsežna ranija znanstvena djela.

Nikola Hohnjec

Nikola VRANJEŠ, *Pastoral danas. Izabrane teme iz pastoralne teologije*, Glas Koncila, Zagreb, 2013., 399 str.

Pred kraj 2013. godine izdavačka kuća Glas Koncila objavila je knjigu *Pastoral danas. Izabrane teme iz pastoralne teologije* autora dr. sc. Nikole Vranješa, docenta na Teologiji u Rijeci, područnom studiju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Knjiga osim Uvoda, Zaključka, Kratica, Popisa literature, Kazala imena, sadrži pet poglavlja sa sljedećim naslovima:

1. Značenje pastoralne teologije u suvremenom teološko-pastoralnom kontekstu (str. 17–140);
2. Pastoral sakramenata pred izazovima postmoderne (str. 141–255);
3. Župna zajednica pred novim pastoralnim izazovima (str. 257–311);
4. Pastoral kulture (str. 313–343);
5. Neki naglasci u praksi nove evangelizacije (str. 345–360).

Iz samih naslova poglavlja otkrivamo teme koje se obrađuju u knjizi, a koje u određenom smislu predstavljaju okosnicu trajnoga pastoralno-teološkog promišljanja. »U tim se temama očituje bogatstvo i značenje, ali i bremenitost i problematika pastoralna danas« (str. 7). Prva dva poglavlja nešto su duža, dok su sljedeća tri malo kraća, što ne umanjuje njihovu vrijednost. Prvo poglavlje obuhvaća temu iz fundamentalne ili temeljne pastoralne teologije, a ostala poglavlja obrađuju teme iz posebne pastoralne teologije. Sâm naslov i podnaslov knjige opravdavaju autorov izbor tema, koje on razvija i obrađuje s nakanom unapređenja i pastoralno-teološkog promišljanja i konkretne pastoralne prakse u Crkvi u Republici Hrvatskoj. Ono što se može osjetiti gotovo na

svakoj stranici knjige jest autorovo isticanje i zalaganje za nužnost međusobne povezanosti pastoralno-teološke teorije i pastoralne prakse.

Prvo poglavlje knjige nosi naslov »Značenje pastoralne teologije u suvremenom teološko-pastoralnom kontekstu«. Kao što je bilo već prije spomenuto, sadržaj prvoga poglavlja iscrpno obrađuje temu iz fundamentalne ili temeljne pastoralne teologije. Kako bi se moglo sustavno i kvalitetno prepoznati pastoralnu situaciju, a onda i primjereno djelovati u bilo kojem području i grani pastorala, nužno je imati jasna saznanja što je to pastoralna teologija kao znanstvena disciplina. Pastoralna teologija nije, kao što spominje autor, *receptologija* za pastoralno djelovanje u određenim situacijama na svim razinama ostvarivanja crkvene stvarnosti. Mnogi su čimbenici koji zahtijevaju stalno preispitivanje pastoralno-teorijskoga razmišljanja kao i pastoralno-praktičnog djelovanja. Nužno je po pastoralno-teološkim kriterijima sagledati svaku situaciju te donijeti prikladne pastoralno-teološke i katehetske modele djelovanja.

Poglavlje započinje kratkim pregledom pastoralne teologije kao sveučilišne discipline, a zatim nastavlja o znanstvenosti pastoralne teologije, uporišnim točkama pastoralne teologije, pastoralnoj ili praktičnoj teologiji, subjektima pastoralnog djelovanja, metodama pastoralne teologije, odnosu pastoralne teologije i društvenih znanosti i pastoralnoj projektnosti (na taj dio se autor vraća u svakom

poglavlju knjige i drži da je pastoralna projektnost te izradba planova i programa veoma važna za ispravno i što kvalitetnije, a možemo reći i uspješnije, pastoralno-katehetsko djelovanje u svim njegovim dimenzijama).

U prvom se poglavlju autor dr. sc. Nikola Vranješ, uz ostale izvore i autore, često referira na talijanskoga pastoralnog teologa Sergia Lanzu, što je u određenom smislu korisno da se hrvatska teološka, a onda i pastoralno-teološka javnost upozna s razmišljanjima spomenutoga talijanskog pastoralnog teologa. Oslanjajući se na njegova djela, otvara put razmišljanju i vrednovanju mnogih bremenitih tema iz fundamentalne, odnosno temeljne pastoralne teologije.

»Pastoral sakramenata pred izazovima postmoderne« naslov je drugog poglavlja knjige *Pastoral danas. Izabrane teme iz pastoralne teologije*. Kako napominje autor, u tom dijelu knjige želi bez iscrpnosti misli »usmjeriti prema razradi nekih trenutnih modela ostvarivanja, ali i mogućnostima unapređenja pastorala sakramenata u aktualnoj hrvatskoj pastoralnoj praksi« (str. 142). U razradi teme toga poglavlja autor iscrpno približava čitatelju *Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici* Hrvatske biskupske konferencije, tekst popraćen relevantnom literaturom. Svaki od sakramenata obrađen je u kontekstu pastorala u župnoj zajednici. U postmodernom vremenu, pastoral sakramenata obilježen je mnogim opterećenjima. Autor analizira ta opterećenja te predlaže rješenja koja se

očituju u planiranom i programiranom pastoralu sakramenata.

Govor o župnoj zajednici nezaobilazna je tema pastoralne teologije. Zato se treće poglavlje knjige bavi promišljanjem o *župnoj zajednici pred novim pastoralnim izazovima*. Župna zajednica kao nosiva struktura pastoralu u biskupijskoj zajednici danas je, također, »potrebna unapređenja i s obzirom na osjećaj crkvene pripadnosti župljana, ali i s obzirom na sve segmente projektnog pastoralu« (str. 363). Župnoj zajednici potrebno je obnavljanje i osuvremenjivanje, a u tom smislu autor ističe da bi pastoralna sinodalnost trebala biti vidljiva u svakoj župnoj zajednici. U tom poglavlju autor dotiče razne teme povezane uz život i djelovanje župne zajednice. Tako se pretresaju teme poput osnovnih pretpostavaka teologije župne zajednice i aktualnih problema župnoga zajedništva, župnika kao vlastitog pastira te izazova župničke službe, doprinosa vjernika laika životu i djelovanju župne zajednice kao i suradnje laika u župnom pastoralu (suradnja u osmišljavanju rada ŽPV-a i ŽEV-a). Autor se posebno zaustavlja i posvećuje malo više prostora (ne)ostvarenju župne kateheze po načelima plana i programa *Župna kateheza u obnovi župne zajednice* Hrvatske biskupske konferencije. Poglavlje završava naznakama koje se odnose na teme: župna zajednica i karitativno djelovanje, župna zajednica i dekanatska suradnja, župna zajednica i njezina otvorenost novim oblicima pastoralu te uvijek izazovno pitanje župnog pastoralu u Crkvi

u Republici Hrvatskoj – pitanja odnosa i suradnje župne zajednice i pokreta, udruga i skupina vjernika.

O *kulturi* kao nezaobilaznom dijelu pastoralnog djelovanja progovara četvrto poglavlje knjige. Spomenuta je tema relativno nova i svakako bi trebala više doći do izražaja u cjelokupnom pastoralu. Autor razrađuje neke aktualne segmente pastoralu kulture budući da predstavljaju poseban izazov pastoralnoj teologiji, a njihova prikladna aktualizacija umnogome pridonosi boljoj praksi pastoralu sakramenata u župnoj zajednici, kao i drugim oblicima pastoralu.

Knjigu zaključuje poglavlje »Neki naglasci u praksi nove evangelizacije«. U svjetlu nove evangelizacije trebaju se promatrati i teme obrađene u knjizi, a autor naglašava da »nova evangelizacija treba dobiti puno važnije teološko-pastoralno mjesto na svim razinama naše domaće crkvenosti, a osobito na razini župne zajednice« (str. 364).

Hrvatska pastoralna, ali i teološka javnost obogaćena je vrijednom knjigom *Pastoral danas. Izabrane teme iz pastoralne teologije*, autora dr. sc. Nikole Vranješa, koja ne može ostaviti ravnodušnim onoga koji ju čita i s autorom promišlja o aktualnoj pastoralnoj praksi Crkve u Republici Hrvatskoj. Pogotovo se to odnosi na Isusove učenice i učenike koji su izravno ili neizravno uključeni u bilo koji oblik pastoralno-katehetskog djelovanja u župnoj zajednici. Mnoga pitanja postavljena u poglavljima predstavljaju svojevrsan ispit savjesti kako pastoralni

djelatnici i suradnici u pastoralu i katehezi prenose i svjedoče povjerenim članovima Isusove Crkve Isusovo evanđelje, Isusov stil života, mišljenja i djelovanja, Isusov predani nalog i je li pastoralno-katehetsko djelovanje mjerljivo Isusovu djelovanju. S razlogom ovdje naglašavamo i katehetsku dimenziju obrađene teme u knjizi jer autor katehezu smatra neizostavnim dijelom pastoralnog djelovanja.

Svatko tko uzme u ruke knjigu uvjerit će se o isprepletenosti tema koje se u njoj pretresaju u kontekstu župne zajednice, premda ni druge razine crkvenog djelovanja nisu zanemarene.

Ponuđene i obrađene teme u knjizi *Pastoral danas. Izabrane teme iz pastoralne teologije*, dotiču konkretnu stvarnost života i djelovanja župnih zajednica u Republici Hrvatskoj. Nije baš lako pisati o župnoj zajednici koja bi uvijek trebala biti na putu dinamičnih promjena. Takav put omogućava župnoj zajednici stalan i uzajaman hod sa svim unutarcrkvenim i društvenim znakovima vremena. Uz pomoć literature, autor promatra kontekst vremena i teoloških pretpostavaka, reflektira nad važnošću pastoralne teologije kao teološke znanosti, nad važnošću

pastorala sakramenata u župnoj zajednici, nad ostvarenjem župne zajednice, pastorala kulture i nove evangelizacije. Donosi vlastite stavove i razmišljanja te potiče čitatelja da promisli o vlastitom mjestu i djelovanju u stvarnosti tema koje se obrađuju u knjizi. Kao svojevrsno obilježje, a onda svakako i očekivanja od ove knjige možemo istaknuti i to što refleksija nad odabranim temama nije završena posljednjom stranicom knjige, nego se toplo nadamo da će svaka tema u ovoj knjizi jednom postati tema posebne knjige ili barem veće studije! Od srca želimo autoru da u tome uspije!

Sigurni smo da će knjiga naći put do mnogih adresata. Velika je lepeza tih adresata. Adresati ove knjige jesu pastoralne teologinje i teolozi, pastoralne djelatnice i djelatnici u župnim zajednicama kao i na ostalim razinama Kristove Crkve, studentice i studenti teoloških učilišta, redovnice i redovnici, članovi crkvenih pokreta, udruga i zajednica, zapravo svaki Kristov vjernik kojemu je stalo da Crkva bude u ovom vremenu i prostoru ono zašto je jednom osnovana i željena od Isusa Krista, Učitelja iz Nazareta.

Josip Šimunović

Nela Veronika GAŠPAR, *Teološki govor o Duhu Božjem. Od vječnosti do čovječnosti*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2012., 212 str.

Knjiga autorice Nele Veronike Gašpar dogmatske je naravi a bavi se pitanjem trinitarne teologije, odnosno pneuma-

tologije. To nam otkriva već sam naslov knjige: *Teološki govor o Duhu Božjem*. Još interesantniji nam se čini podnaslov